

Makale Künyesi (Araştırma): Kara, Ö. T., Yiğit, A. ve Ağırman, F. (2020). Batman il merkezinde çalışan Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 577-599.

BATMAN İL MERKEZİNDE ÇALIŞAN TÜRKÇE ÖĞRETİCİLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR¹

Ömer Tuğrul KARA²
Ali YİĞİT³
Feyzullah AĞIRMAN⁴

ÖZET

2011 yılında Suriye’de başlayan iç karışıklıklar nedeniyle Suriye’den özellikle çevre ülkelere başlayan ve dünya tarihinin en büyük yer değiştirme hareketlerinden biri olan göç sonucunda üç milyondan fazla Suriyeli mülteci Türkiye’ye gelmiştir. Türkiye bu kitlenin uyum süreci için belirli önlemler almıştır. Kültürel uyumu sağlayan en önemli ögenin dil olması Suriyelilere Türkçe öğretimini gündeme getirmiş ve bu doğrultuda Türkçe öğretmenleri göreve başlamıştır. Çalışmada Batman il merkezinde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla 2016-2017 yıllarında “Batman Can Geçici Eğitim Merkezi” ve “Dost Geçici Eğitim Merkezi”nde çalışan Türkçe öğretmenleri ile görüşülmüştür. Uzman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada Türkçe öğretmenlerinin mesleğin özlük hakları, alan bilgisi, eğitim ortamı, öğrenci, öğretim programı, materyal ve koordinasyon ile ilgili karşılaştıkları sorunlar ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Türkçe öğretmenler, Batman, Suriyeli öğrenciler, göç.

¹ Bu çalışma 20-22 Ekim 2017 tarihlerinde Adıyaman’da gerçekleştirilen II. Uluslararası Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu’nda farklı başlıkla sunulan sözlü bildirinin değiştirilmiş ve geliştirilmiş hâlidir.

² Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Doç. Dr. gevheri76@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5418-7718>

³ Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Öğrencisi. ali.yigit.cu@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2847-3304>

⁴ Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçe Öğretmeni. neofyz@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2716-5548>

PROBLEMS ENCOUNTERED BY TURKISH INSTRUCTORS IN BATMAN CITY CENTER

ABSTRACT

Syrian civil war and the turmoil starting in 2011 have led Syrian people to move to neighboring countries. This immigration can be described one of the most immense dislocations and moves in the history of the world. As a result of this obligatory immigration, more than 3 million of Syrian refugees have also had to immigrate to Turkey. Turkey has taken certain precautions for the immigrants' adaptation processes. The fact that the essential element that ensures cultural harmony is language has brought the teaching of Turkish to Syrians on the agenda; thus, Turkish language teachers have started to work in this direction. This study aimed to unearth the problems of Turkish instructors that work in 'Temporary Education Centers', two of which are 'Batman Can Temporary Education Center' and 'Dost Temporary Education Center' between the years of 2016 and 2017, where the instructors were interviewed. The data were collected based on semi-structured interview forms by receiving opinions of expert academicians and were examined through content analysis. The problems encountered in both centers by the instructors can be listed as paucity of personal rights in their professions, expertise, education setting, curriculum, syllabus, materials and coordination.

Keywords: Turkish instructors, Batman, Syrian students, immigration.

GİRİŞ

21. yüzyılın ilk çeyreği Orta Doğu'da yaşanan siyasal ve sosyal nedenlerden dolayı sorunlu geçmektedir. 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş, bu sorunlardan en büyük etki yaratandır. Suriye'de ortaya çıkan istikrarsızlık Suriyelilerin güvenli bölgeler arayışı içinde zorunlu göçe maruz kalmalarına neden olmuştur (Orhan, 2014, s. 5). Savaştan önce 20,5 milyon olan Suriye nüfusu çatışmaların yedinci yılında 7 milyona kadar düşmüştür. Eylül 2018 rakamlarına göre Suriye nüfusunun 12 milyonu yerinden olmuştur. Yerlerinden olan kişilerin 6 milyondan fazlası Suriye içerisinde, 5 milyondan fazlası ise Suriye'ye komşu ülkelere ve Avrupa'ya göç etmek zorunda kalmıştır. Yoğunluklu olarak Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır'a göçler olmuştur. Türkiye en fazla göçe maruz kalan ülke olmuştur. Eylül 2018 verilerine göre Türkiye'de 3,56 milyon, Lübnan'da 976 bin, Ürdün'de 671 bin, Irak'ta 248 bin ve Mısır'da 131 bin Suriyeli mülteci bulunmaktadır (UNHCR, 2018). Türkiye'nin iltica edilen diğer ülkelerden birçok farkı bulunmaktadır. Bu farkların en önemlilerinden biri de dildir. İltica edilen ülkelere Ürdün, Lübnan,

Irak ve Mısır'da mültecilerin ana dilleri Arapça konuşulmaktayken Türkiye'de Türkçe konuşulmaktadır (Akkaya, 2013, s. 180).

Türkiye, tarihi boyunca hem göç almış, hem göç vermiştir. Bu göçlerin belirleyici etkileri, ülkenin tam anlamıyla bir göçler ülkesi olmasına yol açmıştır (Körükmez ve Südaş, 2015). Türkiye, 1920'den 2011 yılına kadar 1,5 milyonu aşkın mülteciyi topraklarına kabul etmiştir (Kirişçi, 2014, s. 13-17). Türkiye'nin karşılaştığı Suriyeli mülteci dalgası ise önceki göçlerden yoğun olmuştur. Türkiye'nin Suriye ile olan uzun kara sınırı ve insancıl tutumu nedeniyle bu çatışmalardan kaynaklanan sorunların önemli bir kısmı Türkiye'ye yansımaktadır (Ağır ve Sezik, 2015, s. 99). Ayrıca Türkiye'nin çevre ülkelere göre daha fazla etkilenmesindeki nedenler arasında birkaç önemli nokta bulunmaktadır. Suriyelilerin sancılı coğrafyada "en güvenilir yer" olarak Türkiye'yi seçmesi (Çetin ve Uzman, 2012, s. 10) ve Türkiye'nin sürecin başından bu yana "açık kapı politikası"nı benimseyerek sınırlarından giriş yapmak isteyen tüm Suriyelileri kabul etmesi (TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, 2012, s. 11). Türkiye'nin yoğun göç dalgasına maruz kalmasındaki nedenlerdendir.

Sosyolojik anlamda göç, sadece mekânsal bir hareketlilik değildir, o aynı zamanda toplumsal bir hareketlilik (Canatan, 2013, s. 318). Göç toplumsal değişimin neden olduğu kolektif bir eylemdir ve bu eylem hem göç alan hem de göç veren toplumları etkiler (Castles ve Miller, 2008, s. 29). Bireyin yaşadığı, sosyal ilişkiler içerisinde bulunduğu bir ortamdaki / yerden yeni bir ortama / yere doğru ferdi, ailesiyle ya da kitle olarak göç etmesi, toplumda pek çok değişimi de beraberinde getirmektedir. Göç eden kişiler, yeni çevrelerinde hem sosyokültürel değişimlere neden olmakta hem de kendileri değişmektedirler (Gürkan, 2006, s. 5). Göçle yeni bir mekâna yerleşen insan, bir taraftan yeni mekâna alışmaya ve bu mekânda kendisine alan açmaya ve yer tutmaya çalışırken diğer taraftan hayatta kalma, yok olmama, sahip olduklarını (maddi, manevi) kaybetmeme çabası içerisinde girmektedir (Ekici ve Tuncel, 2015, s. 15). Göç eden birey çocuk olduğunda bu durum daha önemli bir hâl almaktadır. Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin yarısını yakınını çocuklar oluşturmaktadır. 0-18 yaş aralığındaki bireyler toplam mültecilerin %44,5'ini oluşturmaktadır (UNHCR, 2018). UNHCR (2018)'nin paylaştığı verilere göre Türkiye'de ikamet eden mültecilerin 0-4 yaş aralığında 548 bin, 5-18 yaş aralığında ise 1 milyon 37 bin kişi oldukları görülmektedir. Yani Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin üçte biri ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretim çağındadır. 26 Mart 2018'de MEB'den alınan verilere göre Suriyeli

okul çağı çocuklarının %61,87'si okullaşmış iken bu çocukların %38,13'ü ise okullaşmamış durumdadır.

Suriye'den çevre ülkelere gerçekleşen göç, beraberinde misafir oldukları ülkeye de türlü zorluklar getirmiştir. Güvenlik, sağlık, barınma, istihdam ve eğitim bunların belli başlıları arasındadır. "Suriye krizi, zorunlu göç olgusu kapsamında Türkiye'nin de Suriyeli mültecilere yönelik birçok alanda düzenlemeler yapmasını gerekli kılmıştır. Bu alanlar arasında eğitimsel konuların özel bir yeri bulunmaktadır" (Balkar, Şahin ve Işıklı Barahan, 2016, s. 1294). Sığınmacı çocuklar için eğitimin etkili bir koruma yöntemi olduğu, eğitim imkânından mahrum kalan çocukların yaşadıkları toplum ve de insanlık için büyük tehditler oluşturacağı unutulmamalıdır (Seydi, 2014, s. 297). Bu anlamda Türkiye Suriyeli çocukların eğitimi için özel bir çaba harcamakta ve bütün Suriyeli çocukları okullandırmayı amaçlamaktadır. Türkiye'de ikamet eden Suriyeli çocukların yarıya yakını devlet okullarında öğrenim görmektedir. MEB'in 18 Eylül 2017 tarihli verilerine göre ülke genelinde 14.000'den fazla devlet okulunda 238.175 Suriyeli çocuk, Türk öğrencilerle aynı sınıf ortamında, aynı ders kitaplarıyla eğitim görmektedir (Taştan ve Çelik, 2017, s. 34). Suriyeli öğrencilere eğitim vermek amacıyla devlet okullarının yanında geçici eğitim merkezleri (GEM) kurulmuştur. GEM'lerin ortaya çıkmasında Türkiye Diyanet Vakfının (TDV) katkısı olmuştur. İlk kez 2013 yılında TDV'nin desteği ile Nizip'teki Kur'an kurslarının fiziksel imkânlarından da yararlanılarak Suriyelilere eğitim vermeye başlanmıştır (Topçu, 2017). GEM'ler, göç literatüründe örneği bulunmayan bir eğitim uygulamasıdır. Başka ülkelerde benzeri olmayan GEM'lerin ortaya çıkmasında iki temel faktör rol oynamıştır: Birincisi, büyük sayıda kitlesel nüfus hareketlerinin kısa bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşmesidir. İkincisi, Suriye'deki iç savaşın seyri ve mevcut rejimin geleceği ile ilgili belirsizliklerdir (Taştan ve Çelik, 2017, s. 33). Bu merkezlerde verilen eğitimin amacı, kitlesel olarak ülkemize akın etmiş yabancı öğrencilerin, ülkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerine devam edebilmelerini sağlamak ve ülkelerine döndüklerinde veya Millî Eğitim Bakanlığına bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumuna geçmek ve eğitimlerine ülkemizde devam etmek istemeleri hâlinde, sene kaybını önlemek olacaktır (MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2014 / 21). Millî Eğitim Bakanlığının 2017 yılının mart ayına ait verilerine göre ülke genelinde sayıları 432 olan GEM'lerin 31'i 22 ildeki kamplarda, geri kalan 401'i ise farklı illerdeki kamp-dışı alanlarda kuruluydu. Mart 2017 verilerine göre bu GEM'lerde toplam 287.019 Suriyeli öğrenci eğitim görmektedir. Suriye'deki iç savaşın uzaması ve Türkiye'deki Suriyelilerin ülkelerine yakın vadede geri dönme olasılıklarının

azalması gibi nedenlerle, Suriyeli çocukların eğitimine geçici çözümlerle devam etmenin gerçekçi olmayacağı MEB tarafından kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu nedenle MEB, GEM'lerin aşamalı bir biçimde kapatılması yönünde bir karar almıştır.

Türkiye, Suriyeli çocukların entegrasyonu ve okullaşmasını destekleme amaçlı önemli uygulamalar getirmiştir. 2014 yılında yabancı öğrencilerin eğitim-öğretim hizmetlerine erişmeleri ve yararlandırılmaları amacıyla Yabancı Öğrenciler Otomasyon Sistemi (YÖBİS) devreye sokulmuştur (MEB Mersin Millî Eğitim Müdürlüğü, 2015). 2016 yılında Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PİCTES) hayata geçirilmiştir. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi projesi Millî Eğitim Bakanlığı ile AB Türkiye Delegasyonu arasında Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler için Mali İmkân Anlaşması (FRIT) çerçevesinde imzalanan sözleşme ile Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemine entegrasyonunda Millî Eğitim Bakanlığının faaliyetlerini desteklemeyi amaçlayan bir projedir. 2 yıl sürecek olan bu proje kapsamında 23 ilde Türkçe dil öğretimi, öğretmen eğitimleri, personel sağlanması ve rehberlik gibi faaliyetlerde bulunulacaktır (MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2017). Geçici eğitim merkezlerinde Suriyeli çocuklar kendi dilinde öğrenim görmektedir. Ayrıca haftalık 15 saat Türkçe öğretmenleri tarafından Türkçe dersleri verilmektedir. Yoğun Türkçe dersleri Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dâhil edilmesini ve uyum sürecinin hızlandırılmasını amaçlamaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017, s. 81). Türkçenin ana dili olarak veya yabancı dil olarak öğretiminde temel dil becerilerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için hedef dilin ses ve harflerinin iyi bir şekilde öğretilmesiyle birlikte iyi derecede kelime bilgisinin aktarılması da gerekmektedir (Günaydın ve Arıcı, 2020: 620). Suriyelilerin hayatlarını devam ettirmeleri, topluma adapte olmaları ve Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlı kurumlarda eğitim almaları için öncelikli olarak Türkçe bilmelerine ihtiyaç vardır (Karadağ ve Aytan, 2020, s. 81). Çünkü ana dilleri dışında bir dil olan Türkçe ile karşılaştıkları ve Türkiye'deki hayatlarını daha rahat sürdürebilmeleri için Suriyeli mültecilerin Türkçeyi öğrenmeleri gerekmektedir (Gün, 2015, s. 121).

Proje kapsamında iki dönem olarak; Kasım 2016 döneminde 3.625; Mart 2017 döneminde 1.843 Türkçe öğreticisi işe alınarak; toplam 5.468 Türkçe öğretici göreve başlamıştır (MEB PİCTES, 2017). Ağustos 2017'de ise yeni bir alım yapılarak projenin yürütüldüğü 23 ilde görevlendirilmek üzere Türkçe öğretmenleri göreve başlatılmıştır. Suriyelilere Türkçe eğitimi veren öğretmenler işe

başlamadan önce belli bir süreçten geçmektedirler. Türkçe eğitimi verecek öğretmen seçiminde birden çok aşama takip edilmektedir. Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi, mülakatlar vb. ölçümlerin sonucuna bakılarak alımlar yapılmaktadır (Taştan ve Çelik, 2017, s. XIII). Türkçe öğretmenleri işe başladıktan sonra eğitim öğretim sürecinde birçok sorunla karşılaşmışlardır. Çalışmada Batman ilindeki GEM’lerde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar üzerinde durulmuştur.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmada geçici eğitim merkezlerinde çalışan Türkçe öğretmenlerinin eğitim süreci içerisinde mesleğin özlük hakları, alan bilgisi, eğitim ortamı, öğrenci, öğretim programı, materyal ve koordinasyon ile ilgili karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çerçevede araştırmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Batman il merkezinde çalışan Türkçe öğretmenlerin mesleğin geleceğiyle ilgili sorunları nelerdir?
2. Batman il merkezinde çalışan Türkçe öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
3. Batman il merkezinde çalışan Türkçe öğretmenler mevcut sorunların çözülmesinde ne gibi önerilerde bulunmaktadırlar?

YÖNTEM

Nitel bir desende yapılan bu araştırmada Batman’da il merkezlerinde çalışan Türkçe öğretmenlerinin Suriyelilere eğitim verirken karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). İçerik analizi tekniği elde edilen verilerin açıklanmasında gerekli olan kavramları ve ilişkileri ortaya koymakta kullanılır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227).

ÇALIŞMA GRUBU

Tablo 1. Çalışma grubunun özellikleri

Özellikler	f	(%)	
Cinsiyet	Erkek	9	60
	Kadın	6	40
Toplam	15	100	

Araştırmanın çalışma grubunu Batman ilinde geçici eğitim merkezlerinde görev yapan 15 Türkçe öğreticisi oluşturmaktadır. Katılımcılar ölçüt örnekleme yoluyla gönüllük esasına göre belirlenmiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırmada verilerin toplanması için Türkçe öğreticilerinin yarı yapılandırılmış yedi soruya cevap vermeleri istenmiştir. Veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Elde edilen veriler incelenerek kodlar ve temalar belirlenmiştir. Raporlaştırma işlemi Türkçe öğreticileri tarafından belirtilen görüşlerden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Türkçe öğreticilerin her birine “K” ismi verilmiş ve Türkçe öğreticiler “K1, K2, K3, K4...” şeklinde sıralanmıştır.

BULGULAR

Türkçe öğreticilerinin “*Mesleğinizin geleceğiyle ilgili ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Görüşmeye katılan Türkçe öğreticilerinin mesleğinin geleceğiyle ilgili yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular

Kategoriler	f	Örnek Cümleler
Mesleğin Sürekliliği Konusunda Gelecek Kaygısının Olması	14	<i>Mesleğimizi proje kapsamında yürütmek doğal olarak gelecek kaygısı oluşturmaktadır. Bu konuda ilerde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde veya herhangi bir kurumda görev alınabileceğiyle ilgili herhangi bir şey söylenmemesi, belirsizlik oluşturmakta ve bu durum biz öğreticileri kaygılandırmaktadır. (K-6)</i>

Mesleğin Sürekliliği Konusunda Olumlu Düşünülməsi	12	<i>Mesleğimizin geleceği konusunda endişelerimiz az, yeni bir iş alanı olduğundan ve ülkenin hedefleri doğrultusunda devam edeceğini düşünüyoruz. (K-1)</i>
--	----	---

*Bir Türkçe öğreticisi bu açık uçlu soruda birden fazla görüş bildirebildiği için tablodaki rakamlar, belirtilen görüş sayısına karşılık gelmektedir.

Tablo 2'ye göre Türkçe öğretici görüşlerinin %53,84'ü mesleğin ne kadar süre devam edeceği belli olmadığı için öğretmenlerin gelecek kaygısının olduğunu, %46,15'i ise mesleğin sürekliliği konusunda olumlu düşünüldüğünü göstermektedir.

Türkçe öğretmenlerinin "Eğitim-öğretim sürecinde mevcut ders programı açısından ne gibi sorunlar yaşamaktasınız?" sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Görüşmeye katılan Türkçe öğretmenlerinin ders programıyla ilgili yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular

Kategoriler	f	Örnek Cümleler
Ders Programının Yetersiz Kalması	7	<i>Trajikomik olan şu ki böyle bir proje yürütülüyor fakat işin en önemli parçalarından biri olan ders programı adına hiç bir doküman, materyal bir plan yok. Kısacası tamamen bu iş derse giren öğretmenlerin inisiyatifli doğrultusunda sürmektedir. Başboş bir eylemden doğru ve pozitif kazanımlara ulaşmak mümkün değildir. Bu anlamda öğretmenler ne yapacaklarını bilmemektedirler. Öğretmenler, çoğu zaman ve bu nedenden dolayı yeterince fayda sağlayamamaktadırlar. (K-14)</i>
Yaş Seviyelerine Göre Düzenlenmemesi	6	<i>Yaş seviyesi düşünülmeden hazırlanan içerik ve ders programı rahatsız ediyor. (K-1)</i>
Ders Kitaplarıyla Uyumsuz Olması	3	<i>Bize ders programı olarak verilen bir belge var fakat kitapla uyumsuz. Bu nedenle her öğretmen kendine göre bir program yapmak zorunda kalıyor. Verilen program ana çerçeveye oluyor fakat her öğretmen bu durumu kendi işleyişine göre değiştirebiliyor. Çünkü kitaptaki konular ve programdaki konular aynı sırayla verilmeyebiliyor. (K-11)</i>

Dil Seviyelerine Göre Düzenlenmemesi	2	<i>Bu yaptığımız iş yeni bir çalışma alanı olduğu için ders programı ve içeriği çok sıkıntılıdır. Elimizde sağlıklı bir plan ve program henüz yok. Bunun nedeni ders programı içeriğinin üst düzey hazırlanmışlığa sahip öğrencilere göre hazırlanmış olmasıdır. Oysa Suriyeli öğrencilerin hazırlanmışlık seviyeleri mevcut programa göre çok düşüktür. (K-10)</i>
Ders Saatlerinin Yetersiz Olması	2	<i>Ders programını incelediğimizde yoğunlaştırılmış ve sürece yayılması gereken öğretimin dar zamana sığdırıldığını görmekteyiz. Örneğin alfabe öğretiminin 2-3 hafta ile sınırlandırılması gibi. (K-12)</i>
Günlük Ders Saatinin Fazla Olması	2	<i>Yabancılara Türkçe Öğretiminde günlük ders saati 3 saati geçmemeliyken bizler 4 veya 5 saate yakın dersler verdik. Verimliliği ise tartışılır. (K-8)</i>
Günlük Hayattan Uzak Olması	2	<i>İçeriğin günlük hayat etkinlikleriyle donatılmaması programın hayattan uzak olması başlı başına bir sorun. (K-13)</i>
Türkçe Dışındaki Derslerin Arapça İşlenmesi	1	<i>GEM’de çalıştığımız için çocukların hem Arapça hem Türkçe ders alması çocukları derse motive etme konusunda eksiklik yaşıyoruz. (K-1)</i>
Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Olmaması	1	<i>Öğretmen kılavuz kitaplarının olmaması da ders programı ve içerikte birliği bozmaktadır. (K-4)</i>
Herhangi Bir Sorun Görülmemesi	1	<i>Ders programı konusunda kendi açımdan herhangi bir problem görmemekteyim. (K-6)</i>

*Bir Türkçe öğreticisi bu açık uçlu soruda birden fazla görüş bildirebildiği için tablodaki rakamlar, belirtilen görüş sayısına karşılık gelmektedir.

Tablo 3’e göre Türkçe öğretici görüşlerinin %96,3’ü sorun yaşandığı yönündedir. Öğreticiler önem sırasına göre; ders programının yetersiz kaldığını, yaş seviyelerine göre düzenlenmediğini, ders kitapları ile uyumsuz olduğunu ve dil seviyesine göre düzenlenmediğini belirtmişlerdir. Bu ifadelerden hareketle ders programının ve içeriğinin ihtiyacı karşılamakta yetersiz kaldığı ve düzenlenmesi gerektiği söylenilebilir. Türkçe öğreticileri bunların dışında; ders saatlerinin yetersiz olduğunu, günlük ders saatinin ise fazla olduğunu, ders içeriğinin günlük hayattan uzak olduğunu, öğretmen kılavuz kitaplarının olmadığını ve Türkçe dışındaki derslerin Arapça işlendiğini ve bundan dolayı da sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Türkçe öğretici görüşlerinin

%3,7'sinde ise ders programı ve içeriğiyle ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin "Eğitim-öğretim sürecinde "Geçici Eğitim Merkezleri"nde fiziksel imkânlar açısından ne gibi sorunlar yaşamaktasınız?" sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Görüşmeye katılan Türkçe öğretmenlerinin geçici eğitim merkezlerinde fiziksel imkânlar açısından yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular

Kategoriler	f	Örnek Cümleler
Sınıf Mevcudunun Fazla Olması	9	<i>Sınıflar yabancılara Türkçe öğretimi için fazla mevcuda sahiptir. İdeal sınıf mevcudu 15-16 iken GEM'lerde bu sayı 40-45'e ulaşmaktadır. (K-4)</i>
Okulun Prefabrik Olması	5	<i>Geçici eğitim merkezimizin prefabrik olması sebebiyle bir takım sorunlar ortaya çıkıyor. Hem ısı yalıtımı hem de ses yalıtımı açısından çok kötüdür. Özellikle ses yalıtımı çok kötü. Yan yana olan sınıfların sesleri sürekli birbirine karışıyor. Yine okulun prefabrik olması sebebiyle koridor çok dar. (K-10)</i>
Teknolojik Malzemenin Yetersiz Olması	4	<i>Fakat sınıfların teknolojik olarak geri olması tam bir sorun teşkil ediyor. Sınıflarda kara tahtalar mevcut. Dil öğretimi gibi bilgileri somutlaştırmanın büyük önem arz ettiği alanlarda sınıfların teknolojik olarak iyi donatılması gerekir. Hayati değildir fakat yapılması durumunda çok daha verim alınacaktır. Sınıflarda sadece kara tahta olduğu için drama ve oyunlarla dil öğretimi yapmaya çalışıyoruz. (K-11)</i>
Temizlik Sorununun Olması	4	<i>Ayrıca hijyen başlı başına bir sorun olmaktadır. (K-9)</i>
Sınıfların Dar Olması	3	<i>Zengin bir ders ortamı için fiziksel imkânlarında geliştirilmesi gerekmektedir. Örneğin sınıfın küçük olması öğrencilerin rahat hareket edemeyişine neden olmaktadır, küçük ve dar bir sınıfta etkinliklerin yapılamayacağından ders tam olarak verimli olmayacaktır. Sınıfın geniş, havadar ve yeterince ışık alması gerekmektedir. (K-2)</i>
Herhangi bir Sorun Yaşanmaması	3	<i>Fiziksel mekân olarak sıkıntı yaşamadık. Devlet okulu olduğu için tuvalet, sınıf ve bahçe konusunda eksiklik yaşamadık. (K-1)</i>

Okul Bina ve Bahçesinin Düzenlenememesi	2	<i>Bahçe düzenlenmesinin yapılmamış olması sorun teşkil etmektedir. Sınıf duvarlarında pano afiş benzeri materyallerin olmaması ve yetersiz olması da sınıf ortamının havasını olumsuz etkilemektedir. (K-7)</i>
Ulaşım Sorununun Olması	1	<i>Şehir merkezine uzak olan GEM'lerde ulaşım problemleri yaşanmaktadır. Bu sebeple derslerine devam edemeyen öğrenci sayısı azımsanmayacak düzeydedir. (K-4)</i>
Altyapı Sorununun Olması	1	<i>Okulumuzda alt yapı ve su sorunu var. (K-3)</i>
Farklı Kademelerden Öğrencilerin Aynı Binada Olması	1	<i>Ayrıca ilkokul, ortaokul ve lisenin aynı okul çatısı altında olması büyük bir sorundur. (K-10)</i>

*Bir Türkçe öğreticisi bu açık uçlu soruda birden fazla görüş bildirebildiği için tablodaki rakamlar, belirtilen görüş sayısına karşılık gelmektedir.

Tablo 4'e göre Türkçe öğretici görüşlerinin %27,27'sinde sınıf mevcudunun fazla olduğu; %15,15'inde ise okulun prefabrik olduğu ve bu nedenle hem ısı hem de ses yalıtımının zayıf olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte Türkçe öğretmenleri önem sırasına göre; teknolojik malzemenin yetersiz olduğunu, temizlik sorunu yaşadıklarını, sınıfların dar olduğunu, okul bina ve bahçesinin düzenlenemediğini, ulaşım ve altyapı sorunu yaşadıklarını, farklı kademelerden öğrencilerle aynı binada bulunmalarından dolayı sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Türkçe öğretici görüşlerinin %9,09'unda ise herhangi bir sorun yaşamadığı belirtilmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin "Eğitim-öğretim sürecinde materyal, ders araç-gereçleri açısından ne gibi sorunlar yaşamaktasınız?" sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Görüşmeye katılan Türkçe öğretmenlerinin materyal, ders araç-gereçleri açısından yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular

Kategoriler	f	Örnek Cümleler
Teknolojik Materyallerin Yetersiz Olması	6	<i>Geçici eğitim merkezlerinde teknolojik öğretim materyalleri eksikliği bulunmaktadır. Sınıflarda akıllı tahta, projeksiyon, bilgisayar gibi teknolojik aletler bulunmamaktadır. (K-4)</i>

Sadece Ders Kitaplarının Verilmesi	5	<i>Eğitim-öğretim süresinde ders kitabı ve çalışma kitabı dışında herhangi bir kaynak araç gereç veya materyal verilmedi oysa eğitim-öğretim için bunlar çok çok yetersiz. Elimizin altında çok çeşitli materyaller olması gerekli. Kendi imkânlarımız ölçüsünde ihtiyaç duyduğumuz materyalleri vs. temin etmeye çalışıyoruz. (K-10)</i>
Materyal Çeşidinin ve Sayısının Az Olması	4	<i>Materyallerin çeşit azlığı ve sayı azlığı, yeterli eğitim materyallerinin olmaması teminlerinin çok uzun sürede yapılması sorun yaratmaktadır. (K-9)</i>
Materyallerin Kendi İmkânlarıyla Temin Edilmesi	4	<i>Materyal olarak kendi ürettiğimiz ya da internetten bulduğumuz dokümanları kullanıyoruz. Çünkü ders kitabı dışında bize verilen herhangi bir materyal olmadı. Dinleme dersinde kullanılacak ses dosyaları veya okuma dersinde kullanılacak okuma metnini kendi çabamızla bulmamız gerekiyor. Ders kitabındaki dinleme metni için verilen ses CD'sini çalıştıracak CD oynatıcı bulamayınca çoğu öğretmen dinleme etkinliklerini kendi cevaplamak durumunda kaldı. (K-11)</i>
Materyal Dağıtımının Eşit Yapılmaması	1	<i>Materyallerin illere eşit bir şekilde dağıtılmaması da diğer problemlerden biridir. Bizler öğrencilerimize yaparak yaşayarak dilimizin inceliklerini öğretmeye çalışmaktayız. Bunun için sınıfta afiş, projeksiyon, hikâye kitapları vs. gerekli kaynaklar materyaller sağlanmalıdır. (K-6)</i>
Materyal Teminin Uzun Sürmesi	1	<i>Materyallerin çeşit azlığı ve sayı azlığı, yeterli eğitim materyallerinin olmaması teminlerinin çok uzun sürede yapılması sorun yaratmaktadır. (K-9)</i>
Materyal Temininde Maddi İmkânların Yetersiz Olması	1	<i>Araç-gereç temin etme konusunda yeterli mali kaynağı yok. Bu nedenle sıkıntı yaşıyoruz. (K-13)</i>

*Bir Türkçe öğreticisi bu açık uçlu soruda birden fazla görüş bildirebildiği için tablodaki rakamlar, belirtilen görüş sayısına karşılık gelmektedir.

Tablo 5'e göre Türkçe öğretici görüşlerinin %27,27'si özellikle teknolojik materyallerin yetersiz olduğu, %22,72'si ise materyal olarak sadece ders kitabı verildiği şeklindedir. Bunların dışında Türkçe öğreticileri; materyal çeşidinin ve sayısının az olduğunu, materyalleri kendi imkânlarıyla temin ettiklerini, materyal teminin uzun sürdüğünü, materyal temininde maddi imkânların yetersiz kaldığını ve materyal dağıtımının eşit yapılmadığını ifade etmişlerdir.

Türkçe öğretmenlerinin “Eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerden kaynaklanan ne gibi sorunlar yaşamaktasınız?” sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Görüşmeye katılan Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerden dolayı yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular

Kategoriler	f	Örnek Cümleler
Türkçe Öğrenmeye Karşı İsteksizlik Olunması	5	<i>Öğrencilerin psiko-sosyal durumlarından kaynaklanan derse odaklanamama ve öğrenme isteklerinin yeterli seviyede olmaması gibi sorunlar yaşanmaktadır. (K-9)</i>
Devamsızlık Sorununun Olması	5	<i>Öğrencilerin derse devam gibi bir sorunu yok. İstedikleri zaman geliyor istemedikleri zaman ya da aileleri istemediği zaman geliyor. Ayrıca öğrencilerin neredeyse yarısı bir kaç ayda bir on beş günlüğüne İstanbul'a gidiyor. Avrupa birliği temsilciler ile görüşüyorlar Avrupa'ya yerleşebilmek için. Öğrenci bu git gelden sonra tüm bilgisini unutuyor. Her seferinde derisi başa almak mümkün olmadığı için öğrenciler geri kalabiliyor. (K-11)</i>
Savaş Psikolojisinin Devam Etmesi	5	<i>Savaşın verdiği korku ve kaygı öğrencilerin oyunlarına dahi yansımakta bu psikolojiden sıyrılamamış olmaları öğrenmeye olan istek ve ruh hallerini olumsuz etkilemektedir. (K-4)</i>
Ana Dillerinin Farklı Olması	4	<i>En büyük sorunlardan biri ana dilleriyle öğrendikleri dilin ses özelliklerinin farklı olması nedeniyle bazı öğrencilerin motivasyon düşüklüğü yaşamaları öğrenciye direnç göstermesi bunun da sınıf içi problemlere neden olması. (K-14)</i>
Yurtdışına Göç Etme Fikrinin Olması	2	<i>Öğrencilerde Suriye'ye geri döneceğiz ya da Avrupa'ya gideceğiz fikri hâkim. Bu nedenle derse uyum ve adapte olmada sıkıntı yaşıyorlar. Neden çalışmadın diye sorunca zaten Türkiye'den gideceğiz cevabını almak çok yüksek ihtimal. (K-11)</i>
Sosyalleşememe Sorununun Olması	2	<i>Öğrenciler savaş ortamından geldikleri için kavga-dövüşe meyilli olmalarından dolayı arkadaş grupları arasında ciddi anlamda sıkıntılar oluşmaktadır. Çoğu zaman ders bölünüp bu kavgalar üzerine ciddi anlamda konuşmalar ve uyarılar yapılmakta. Bu durum derslerin bölünüp ciddi anlamda zaman kayıpları oluşturmaktadır. (K-2)</i>
Dersten Sıkılmaları	1	<i>Günde 3 saat dil dersi onlara fazla geliyor sıkılıyorlar. (K-3)</i>

Geçim Kaygısının Olması	1	<i>Öğrencilerin geçim kaygıları vardır. Bu sebeple mevsimlik işçi olarak çalışmak zorunda kalan öğrenciler yılın belli dönemleri okula devam edememektedir. (K-4)</i>
Türkçenin Kendi Kültürlerini Yok Edeceğini Düşünmeleri	1	<i>Türkçenin onları asimile edeceğini düşünmektedirler. (K-5)</i>
Ailelerin Ön Yargılı Olması	1	<i>Aile ve toplumun ön yargılı olması. (K-5)</i>
Eğitim-Öğretim Devam Ederken Suriye'den Yeni Öğrencilerin Gelmesi	1	<i>Öğrencileri Türkçeye maruz kalmaması ve bu durumda Türkçe öğrenimini zorlamakta. (Geçici Eğitim Merkezinde olduğum için bu durumu görüyorum.) (K-5)</i>
Aynı Sınıfta Farklı Yaşta Öğrencilerin Olması	1	<i>Suriye'den göçler devam ettiği için bir iki haftada bir öğrenciler geliyor. Yeni gelen öğrenci 1. sınıfa alınmıyor ve süreye eğitim sistemine göre hangi sınıfa gitmesi gerekiyorsa o sınıfa veriliyor. Türkçe ile daha önce hiç karşılaşmamış bu öğrencilere ders anlatılsa diğerleri geri kalacak, sınıfa ders anlatılsa yeni gelen geri kalacak. Bir öğrenci olsa sorun olmaz fakat sürekli yeni öğrenciler geldiği için öğretmenler ne yapacağını nasıl ders anlatacağını şaşırmış durumda. (K-11)</i>
Öğretmen-Öğrenci İletişiminde Tercümana Başvurulması	1	<i>Öğrenciler Suriye'nin farklı bölgelerinden gelmiş, bu nedenle kendi aralarındaki bazı yakınlaşmalar, klik grupların oluşumu bu durumdan kaynaklanmakta. Bu da öğrencilerin başarısını etkilemekte. (K-11)</i>
Kategoriler	1	<i>Aynı sınıfta farklı yaşta öğrencilerin olması da ayrı bir sorundur. (K-13)</i>
Türkçe Öğrenmeye Karşı İsteksizlik Olunması	1	<i>Öğretmen ile öğrenci arasındaki diyalogun başka bir öğrenci tarafından tercüme edilmesi bunun sonucunda öğrencide öğrenmeye karşı bir pasifleşmenin olması. (K-14)</i>

*Bir Türkçe öğreticisi bu açık uçlu soruda birden fazla görüş bildirebildiği için tablodaki rakamlar, belirtilen görüş sayısına karşılık gelmektedir.

Tablo 6'ya göre Türkçe öğretici görüşlerinin %15,6'sında öğrencilerin Türkçe öğrenmeye karşı isteksiz oldukları, %15,6'sında çok sık devamsızlık yaptıkları, diğer %15,6'sında ise savaş psikolojisinden tam olarak kurtulamadıkları ifade edilmiştir. Türkçe öğretici görüşlerinin %12,5'inde ise öğrencilerin ana dillerinin farklı olmasından dolayı Türkçe öğretiminde sorun yaşadıkları belirtilmiştir. Bunun dışında Türkçe öğreticileri önem sırasına göre; öğrencilerin yurtdışına göç etme fikrinin olduğunu, sosyalleşememe sorununun

olduğunu, dersten sıkıldıklarını, geçim kaygısı yaşadıklarını, Türkçenin kendilerini asimile edeceğini düşündüklerini, ailelerin ön yargılı olduğunu, eğitim-öğretim devam ederken Suriye’den yeni öğrencilerin geldiğini, aynı sınıfta farklı yaşta öğrencilerin bulunduğunu, öğretmen-öğrenci iletişimde sıklıkla tercümana başvurulduğunu ifade etmişler ve bunların Türkçe öğretiminde sorun yarattığını belirtmişlerdir.

Türkçe öğretmenlerinin “Eğitim-öğretim sürecinde meslektaşlarınızdan kaynaklanan ne gibi sorunlar yaşamaktasınız?” sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Görüşmeye katılan Türkçe öğretmenlerinin meslektaşlarından dolayı yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular

Kategoriler	f	Örnek Cümleler
Herhangi Bir Sorun Yaşamaması	8	<i>Bu süreçte meslektaşlarımla hiçbir sıkıntı yaşamadım. Gerek materyal paylaşımı gerek diğer her türlü konuda dayanışma sağlayabildiğim meslektaşlarımla çalışmaktayım. (K-6)</i>
İşbirliğinin Yetersiz Olması	3	<i>Yapılan etkinliklerin paylaşımı konusunda bencilce davranışlar sergilenabilmektedir. Öğretmenler arasında bu anlamda bir koordinasyon eksikliği mevcuttur maalesef. (K-14)</i>
Mesleğe Adanmışlık Düzeylerinin Düşük Olması	2	<i>Proje geçici olduğu için meslektaşlarımızın bu projeye odaklanmaması, eğitim-öğretim açısından kendilerini geliştirmemeleri ve proje bittikten sonra işsiz kalacağız diye şimdiden farklı alanları düşünmeleri. (K-5)</i>
Öğrencilere Yaklaşımın Farklı Olması	2	<i>Öğrenciye yaklaşım tarzı ve ön yargılı olma meslektaşlarımla aramda kaynaklanan sıkıntılar arasındadır. (K-7)</i>
Öğreticilerin Alanda Yetersiz Olması	1	<i>Benim ve meslektaşlarımla bu alanda yeni olması zaman zaman sıkıntılara yol açmaktadır. Dersin işleniş kullanılacak yöntem, teknik, öğrenciye yaklaşım ve bunları uygulamak bu sıkıntılardan bazılarıdır. (K-7)</i>

*Bir Türkçe öğreticisi bu açık uçlu soruda birden fazla görüş bildirebildiği için tablodaki rakamlar, belirtilen görüş sayısına karşılık gelmektedir.

Tablo 7’ye göre Türkçe öğretici görüşlerinin %50’si öğretmenlerin meslektaşlarıyla herhangi bir sorun yaşamadığı yönündedir. Türkçe öğretici görüşlerinin %18,75’inde ise öğretmenler arası işbirliğinin

yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Bunun dışında Türkçe öğreticileri önem sırasına göre; öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeylerinin düşük olması, öğrencilere yaklaşımın farklı olması ve öğreticilerin alanda yetersiz olması gibi durumların sorun oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Türkçe öğreticilerinin “Suriyelilere Türkçe öğretirken karşılaştığımız sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Görüşmeye katılan Türkçe öğreticilerinin Türkçe öğretirken karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin bulgular

Kategori	f	Örnek Cümleler
Materyaller Nicelik ve Nitelik Açısından Geliştirilmeli	12	<i>Ders kitaplarına alternatif araç ve gereçlerin verilmesi öğrencinin öğrenimine yönelik daha fazla katkı sağlayacak. (K-5)</i>
Türkçe Sevdirmeli ve Önemli Hissettirilmeli	9	<i>Öğrencilerin dil öğrenmeye karşı ön yargılarının ortadan kaldırılması için Türkçe sevdirmeli ve dillerin güzellikleri anlatılmalı. (K-11)</i>
Uygun Bir Ders Programı Hazırlanmalı	7	<i>Kitapla uyumlu ve tam yol gösterici bir ders programı hazırlanmalı. (K-11)</i>
Etkinlikler Çeşitlendirilmeli	7	<i>Bu süreçte her bireyin farklı olduğu unutulmamalı geri kalan öğrencilere düzeylerine uygun etkinlikler hazırlanmalı biraz daha ilgi gösterilmelidir. (K-6)</i>
Kitaplar Öğrenci Seviyelerine Göre Hazırlanmalı	4	<i>Kitaplar seviyeye uygun yapılmalı. (K-3)</i>
Teknolojik İmkânlar Arttırılmalı	3	<i>Sınıflar teknolojik olarak donatılmalı. (K12)</i>
Sınıf Mevcutları Azaltılmalı	3	<i>Sınıftaki öğrenci sayıları düşürülmeli. (K-10)</i>
Öğretmenlerin Gelecek Kaygısı Azaltılmalı	3	<i>Mesleğimizin devam edip etmeyeceği tam karara bağlanmalı. Çünkü öğretmen arkadaşlarımız bu arada kalmışlık ile ne başka bir iş yapabiliyor ne de kendilerini tam olarak bu işe verebiliyorlar. (K-11)</i>
Aileler ile İş Birliği Kurulmalı	3	<i>Öğrencilerin okula uyumu için eğitim-öğretim başlamadan ailelerle görüşülmeli. Okul devam ederken bu görüşmeler de devam</i>

		<i>ettirilmeli. (K-11)</i>
Türkçe Dil Seviyelerine Göre Gruplar Oluşturulmalı	2	<i>Türkçe dil seviye grupları oluşturulmalı. (K-4)</i>
Devamsızlık Sorunu Çözülmesi	2	<i>Öğrencilerin derse devamlılığı konusunda bir çözüm bulunmalı. Çünkü bu durum eğitimin kalitesini doğrudan doğruya düşürmektedir. (K-11)</i>
Öğretmen Kılavuz Kitabı Hazırlanmalı	2	<i>Öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmalı. (K-3)</i>
Fiziksel İmkânlar İyileştirilmeli	2	<i>Eğitim-öğretimin yapılacağı kurumun fiziksel özellikleri iyileştirilmeli. (K-7)</i>
Suriyelilere Türkçe Öğretimi Konusunda Daha Fazla Araştırma Yapılmalı	2	<i>Bu projenin daha sağlam bir zemine oturtulması gerekmektedir. Araştırmalara daha fazla zaman ve imkân verilmelidir. (K-14)</i>
Öğrencilere Adaptasyon Çalışmaları Yapılmalı	2	<i>Öğrencilerin okula uyum ve motivasyonu için ilk bir iki hafta uyum haftası olarak değerlendirilebilir ve bu konuda etkinlikler ve oyunlar oynatılabilir. (K-11)</i>
Öğrenciler Türk Okullarında Ders Almalı	1	<i>Öğrencilerin geçici eğitim merkezlerinde değil okullarında eğitim almalı. (K-10)</i>
Türkçe Ders Saatleri Azaltılmalı	1	<i>Türkçe dil ders saati düşürülmeli. (K-3)</i>
Müzik, Resim ve Beden Eğitimi Gibi Derslere Türk Öğretmenler Girmeli	1	<i>Günde 1 saat Türk müzik beden veya resim öğretmenlerinden bu dersleri almalılar. Farklı Türk öğretmenler ile sevdikleri etkinlikleri yapmak dil eğitimini destekleyecektir. (K-3)</i>
Öğreticilerin Özlük Hakları İyileştirilmeli	1	<i>Öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmelidir. (K-14)</i>
Koordinasyon İçinde Çalışılmalı	1	<i>Bu projede tüm çalışanların daha fazla koordinasyon içerisinde olmaları gerekmektedir. (K-14)</i>

*Bir Türkçe öğreticisi bu açık uçlu soruda birden fazla görüş bildirebildiği için tablodaki rakamlar, belirtilen görüş sayısına karşılık gelmektedir.

Tablo 8'e göre Türkçe öğretmenleri Türkçe öğretiminde yaşanan sorunlara çözüm olarak önem sırasına göre; materyallerin nicelik ve nitelik açıdan geliştirilmesini, Türkçenin sevdirmesi ve öneminin hissettirilmesi gerektiğini, öğretime uygun bir ders programının hazırlanmasını, etkinliklerin çeşitlendirilmesini, kitapların öğrenci seviyelerine göre hazırlanmasını, teknolojik imkânların artırılmasını, sınıf mevcutlarının azaltılmasını, öğretmenlerin gelecek kaygısının azaltılmasını, aileler ile işbirliği kurulmasını, Türkçe dil seviyelerine göre grupların oluşturulmasını, devamsızlık sorununun çözülmesini, öğretmen kılavuz kitabının hazırlanmasını ve fiziksel imkânların iyileştirilmesini önermişlerdir. Bunların dışında; Suriyelilere Türkçe öğretimi konusunda daha fazla araştırma yapılmasını, öğrencilere adaptasyon çalışmaları yapılmasını, öğrencilerin Türk okullarında ders almasını, Türkçe ders saatlerinin azaltılmasını; müzik, resim ve beden eğitimi gibi derslere Türk öğretmenlerin girmesini, öğretmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesini ve projede çalışan herkesin koordinasyon içinde çalışmasını önermişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Batman'da il merkezinde çalışan Türkçe öğretmenlerinin Suriyelilere eğitim verirken karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerinin incelendiği bu çalışmada; Türkçe öğretmenlerin mesleğin geleceğiyle ilgili yaşadıkları sorunlar, eğitim-öğretim sürecinde ders programı ve içeriği, fiziksel imkânlar ve mekân, materyal, ders araç-gereçlerinin kullanımı ve temini ve öğrencilerden ve meslektaşlardan kaynaklanan sorunlara ve Türkçe öğretmenlerinin Suriyelilere Türkçe öğretirken karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri üzerinde durulmuştur. Çalışma kapsamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Türkçe öğretmenlerinin büyük çoğunluğu mesleklerinin devamlılığı konusunda umutsuzdurlar ve ne kadar devam edeceğini bilmemektedirler. Bu durum öğretmenlerin motivasyonunu düşürdüğü gibi eğitim-öğretim alanındaki verimi de azalttığı düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenler mesleğin geleceği konusunda bir netlik olmaması nedeniyle geleceklere dair önemli planlamalar yapmaktan çekindiklerini de belirtmişlerdir.

Türkçe öğretmenleri eğitim öğretim sürecinde ders programının neredeyse olmadığı görüşündedirler. Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından öğretmenlere verilen belgenin kitapla uyumadığını ve kazanım-saat ilişkisi anlamında sıkıntılı olduğunu belirtmişlerdir. Ders programının sorun teşkil etmesi öğretmenlerde farklı yönelimlere neden olmuştur. Çoğu öğretici kendi inisiyatifinde bir program belirlemiş ya da var olan programda değişiklikler yapmıştır. Ayrıca ders programının yaş seviyelerine uyulmadan hazırlanmış olması sorunlar

doğurmuştur. İlkokul ve lise düzeyindeki öğrencilerin ders programı aynıdır. Öğreticiler ders programının dil seviyelerine göre düzenlenmediğini belirtmişlerdir. Ders bu anlamda tüm öğrencileri kapsayıcı değildir. Bu sonuçlardan hareketle ders programı ve içeriği ihtiyacı karşılamakta yetersiz kaldığı ve düzenlenmesi gerektiği söylenebilir.

Türkçe öğretmenleri dört temel dil becerisinin eğitimi, dil bilgisi öğretimi ve etkinliklere ayıracak yeterli zamanlarının olmadığını; bu anlamda Türkçe ders saatlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ders içeriğinin günlük hayattan uzak olduğunu ve ders işlerken başvurabilecekleri bir kaynağın olmadığını bu konuda öğretmen kılavuz kitabının bir ihtiyaç olduğunu ve öğretmen kılavuz kitaplarının hazırlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca Türkçe dışındaki derslerin Arapça olarak işlendiğini, bu durumun öğrencilerde bir ikilik yarattığını ve Türkçeye yoğunlaşma anlamında öğrenciler olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Türkçe öğretmenlerinin neredeyse tamamı ders programı ve içeriğiyle ilgili sorun yaşadıklarını dile getirmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin çoğu sınıf mevcudunun fazla olduğunu ve prefabrik okullarda hem ısı hem de ses yalıtımının zayıf olduğunu ve durumların dersin işlenişini çok zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte sınıfların teknolojik anlamda yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Sadece kara tahta ile ders anlatan öğretmenlerin anlatım yöntemine sık sık başvurmasının öğretimi vasatlaştıracağını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler eleman eksikliğinden dolayı temizlik sorunu yaşadıklarını belirtmiş ve bu hijyen sorunundan dolayı hastalanan öğrenci ve öğretmenlere dikkat çekmişlerdir. Sınıfların yoğun mevcudu kaldıramadığını ve bunun sınıfların dar olmasından da kaynaklandığını belirtmişlerdir. Ayrıca ilkokul, ortaokul ve lise kademesindeki öğrencilerin aynı binada bulunmalarının sorun teşkil ettiğini ifade etmişlerdir. Türkçe öğretmenlerinin bir kısmı ise herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Türkçe öğretmenleri materyal anlamında sorun yaşadıklarını, materyallerin yetersiz olduğunu ayrıca materyal temin etmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Teknolojik materyallerin yetersiz olduğunu belirten öğretmenler, kendilerine materyal olarak sadece ders kitabı verilmesinden dolayı güçlük çekmektedirler. Ders kitabı dışındaki materyalleri kendi imkânlarıyla temin etmeye çalıştıklarını, materyal temin etmenin de uzun sürdüğünü ve materyal temininde maddi imkânların yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

Türkçe öğretmenleri, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye karşı isteksiz olduklarına ve çok sık devamsızlık yaptıklarına dikkat çekmişlerdir.

Ayrıca savaş psikolojisinden tam olarak kurtulamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu nedenle öğrencilerin savaştan çıkmış oldukları unutulmamalı ve gerekli psikolojik destek verilmelidir. Türkçe öğrencilerinin bir kısmı da öğrencilerin ana dillerinin farklı olmasından dolayı Türkçe öğretiminde sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Öğreticilere göre; öğrencilerin Latin alfabesini bilmiyor olmaları ya da önceden İngilizce olarak Latin harflerini öğrenmeleri ve Arapça ile Türkçede bulunan seslerin tam olarak birbirini karşılamaması öğretimi daha da güçleştirmektedir.

Türkçe öğrencilerinin %50'si meslektaşlarıyla herhangi bir sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Diğer Türkçe öğretmenleri ise yapılan etkinliklerin ve edinilen deneyimlerin yeterince paylaşılmaması gibi nedenlerden dolayı öğretmenler arası işbirliğinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Mesleğin devamlılığı konusunda kaygılı olan ve bu nedenle de kalıcı çalışmalar yapma gereği duymayan ya da çok düşük performans ile çalışan öğretmenlerle de sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Son olarak öğretmenler arası yaşanan sorunlardan bir diğeri de yöntem, teknik ve öğrenci yaklaşımında bir birliğin olmaması ve uygulamaların birbiriyle gelişmesidir.

Türkçe öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri ise şu şekildedir:

- Materyaller nicelik ve nitelik açısından geliştirilmeli.
- Türkçe sevdirmeli ve önemi hissettirilmeli.
- Uygun bir ders programı hazırlanmalı.
- Etkinlikler çeşitlendirilmeli.
- Kitaplar öğrenci seviyelerine göre hazırlanmalı.
- Teknolojik imkânlar artırılmalı.
- Sınıf mevcutları azaltılmalı.
- Öğretmenlerin gelecek kaygısı azaltılmalı.
- Aileler ile iş birliği kurulmalı.
- Türkçe dil seviyelerine göre gruplar oluşturulmalı.
- Devamsızlık sorunu çözülmeli.
- Öğretmen kılavuz kitabı hazırlanmalı.
- Fiziksel imkânlar iyileştirilmeli.
- Suriyelilere Türkçe öğretimi konusunda daha fazla araştırma yapılmalı.
- Öğrencilere adaptasyon çalışmaları yapılmalı.
- Öğrenciler Türk okullarında ders almalı.
- Türkçe ders saatleri azaltılmalı.

- Müzik, resim ve beden eğitimi gibi derslere Türk öğretmenler girmeli.
- Koordinasyon içinde çalışılmalı.

KAYNAKÇA

- Ağır, O. ve Sezik, S. (2015). Suriye'den Türkiye'ye yaşanan göç dalgasından kaynaklanan güvenlik sorunları. *Birey ve Toplum Dergisi*. 5 (9), 99.
- Akkaya, A. (2013). Suriyeli mültecilerin Türkçe algıları. *EKEV Akademi Dergisi*. 17 (56), 179-190.
- Balkar, B., Şahin, S. ve Işıklı Barahan, N. (2016). Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) görev yapan Suriyeli öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12 (6), 1290-1310.
- Canatan, K. (2013). Avrupa toplumlarının göç algıları ve tutumları: Sosyolojik bir yaklaşım. *Sosyoloji Dergisi*. 3 (27), 317-332.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı - modern dünyada uluslararası göç hareketleri* (B. U. Bal ve İ. Akbulut, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çetin, A. ve Uzman, N. (2012). Sığınmacılar çerçevesinde Suriye-Türkiye ilişkilerine bir bakış. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi*. 1 (1), 3-18.
- Ekici, S. ve G. Tuncel (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Dergisi*. 5 (9), 9-22.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). *2016 Türkiye göç raporu* (Yayın no: 40). Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Gün, M. (2015). Yabancılara Türkçe öğretimi veren öğretim elemanlarının Adıyaman ili çadır kent bölgesinde Türkçe öğrenen Suriyeli mültecilere Türk kültürü aktarımına ilişkin görüşleri. *Cappadocia Journal of History and Social Sciences*. (5), 119-138.
- Günaydın, Y. ve A. F. Arıcı (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde etkileşimli okumanın konuşma becerisine etkisi. *Ekev Akademi Dergisi*, 24 (83), 673-695.
- Gürkan, M. (2006). Sosyolojik açıdan göç ve yasadışı göç hareketler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

- Kara, Ö. T, Karakoç Öztürk, B. ve Dağıştanlıoğlu, E. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve yabancı dil öğretimi araştırmaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Karadağ, S. ve Aytan, T. (2020). Geçici koruma statüsü altındaki suriyeli çocukların Türkçe öğrenim durumları üzerine bir araştırma. *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, 13 (79), 81-94.
- Kirişçi, K. (2014). *Misafirliđin ötesine geçerken Türkiye'nin "Suriyeli mülteciler" sınavı*. (S. Karaca, Çev.). Ankara: Brookings & Usak Yayını.
- Körükmeř, L. ve Südaş, İ. (2015). *Göçler ülkesi: Alkışlar, göçmenler, araştırmacılar*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. (2017). *Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi projesi*. Erişim adresi: <http://pictes.meb.gov.tr/www/projemiz/icerik/36>.
- MEB Mersin Milli Eğitim Müdürlüğü (2015). *Yabancı öğrenci kayıtları*. Erişim adresi: <http://mersin.meb.gov.tr/indir.aspx?ek=7747>.
- MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. (2014). *Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi (2014/21)*. Erişim adresi: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html.
- MEB Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi. (2017). *Türkçe dil öğretimi mevcut durum*. Erişim adresi: <https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Faaliyetler/TurkceOgretimi>.
- Orhan, O. (2014). *Suriye'ye komşu ülkelerde Suriyeli mültecilerin durumu: Bulgular, sonuçlar ve öneriler* (ORSAM Rapor No: 189). Ankara.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (31), 267-305.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). *Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

- TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu (2012). *Ülkemize sığınan Suriye vatandaşlarının barındıkları çadırkentler hakkında inceleme*. Erişim adresi: https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/28_02_2012_1.p.df.
- Topçu, E. (2017). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitime kazandırılma süreci: Geçici Eğitim Merkezleri. C. Taştan ve A. Ç. Kavuncu (Yay. Haz.). *Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar* içinde (s. 11-25). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- UNHCR. (2018). *Syrian refugee response plan*. Erişim adresi: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.